

SİYASET, EKONOMİ ve YÖNETİM ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

RESEARCH JOURNAL OF POLITICS, ECONOMICS AND MANAGEMENT

January 2018, Vol:6, Issue:1

Ocak 2018, Cilt:6, Sayı:1

P-ISSN: 2147-6071

E-ISSN: 2147-7035

Journal homepage: www.siyasetekonomiyonetim.org

Küreselleşmenin Ekonomik Büyümeye Etkisi: Türkiye Üzerine Ekonometrik Bir Analiz¹

The Effect of Globalization on Economic Growth: An Econometric Analysis on Turkey

Yrd. Doç. Dr. Mehmet Vahit EREN

Kilis 7 Aralık Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, mvahiteren@gmail.com

Yrd. Doç. Dr. İbrahim ÇÜTCÜ

Hasan Kalyoncu Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Ekonometri Bölümü, ibrahim.cutcu@hku.edu.tr

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geçmişi:

Geliş: 21 Kasım 2017
Düzeltilme Geliş: 28 Aralık 2017
Kabul: 10 Ocak 2018

Anahtar Kelimeler:

Küreselleşme, Ekonomik Büyüme,
Kalkınma, Türkiye.

© 2018 PESA Tüm hakları
saklıdır

ÖZET

Küreselleşme, uluslararası piyasalarda iktisadi, sosyal ve siyasal ilişkilerin gelişmesi, farklı kültür ve inançların tanınması, ülkeler arası ilişkilerin yoğunlaşması gibi konuları kapsamaktadır. Küresel ticaret, küresel dünya, küresel rekabet gibi alanlar ise sosyal bilimlerde birçok çalışmaya konu olmuş önemli başlıklardır. Bir ülkenin gelişmişlik düzeyinin en önemli göstergelerinden biri olarak ekonomik büyüme gösterilmektedir. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişmesiyle etkisini arttıran küreselleşme süreci ekonomik büyümeyi de doğrudan etkilemektedir. Küreselleşmenin boyutunu ve ülkelerarası karşılaştırmalarını gösteren küreselleşme endeksi de ekonomik, politik ve sosyal boyutlarıyla değerlendirilerek ekonomik büyüme üzerinde etkindir. Çalışmada Türkiye örneklerinde 1970-2016 dönemlerini kapsayan yıllık verilerle kurulan modeller üzerinden ekonomik büyüme ile küreselleşme endeksleri arasındaki ilişki yapısal kırılmalı zaman serisi yöntemleri ile analiz edilmektedir. Elde edilen bulgular, sosyal küreselleşmeden ekonomik büyümeye ve ekonomik büyümeden politik küreselleşmeye doğru tek yönlü nedensellik ilişkisi olduğunu göstermektedir. Diğer değişkenler arasında bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

ARTICLE INFO

Article History:

Received 21 November 2017
Received in revised form 28
December 2017
Accepted 18 January 2018

Keywords:

Globalization, Economic Growth,
Development, Turkey.

© 2018 PESA All rights
reserved

ABSTRACT

Globalization includes the development of economic, social and political relations in international markets, recognition of different cultures and beliefs, and intensification of inter-country relations. Global trade, global world and global competition are important subjects that have been subject to many studies in social sciences. Economic growth is one of the most important indicators of the development level of a country. Globalization, which increases the productivity of information and communication technologies, directly affects economic growth. The globalization index, which shows the size of globalization and international comparisons, is also influenced by economic, political and social dimensions of economic growth. In the study, the relationship between economic growth and globalization indices is analyzed by structural breaks in time series methods over annual models which are included the periods of 1970-2016 in Turkey. The findings show that there is a uni-directional causality relationship from social globalization to economic growth and from economic growth to political globalization. The result is that there is no relationship between the other variables.

¹ Bu çalışma, 9-11 Kasım 2017 tarihlerinde düzenlenmiş olan "International Congress on Politic, Economic, and Social Studies ICPESS 2017" başlıklı kongrede bildiri olarak sunulmuştur.

GİRİŞ

Küreselleşme süreci, ülkeler arasında etkileşimlerini artırarak bireylerin yaşam standartlarını yükseltmeyi hedeflemektedir. Toplumun refah düzeyini artırmayı amaç edinen söz konusu durum, ülkeler arası sınırların ortadan kalktığı, ekonomik, siyasi, kültürel sosyal bağılıkların arttığı bir süreçtir. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin hızla geliştiği özellikle 1980'li yıllardan sonra ticaretin önündeki engellerin kaldırılması, üretim faktörlerinde tam serbestinin sağlanmasıyla küreselleşme süreci, bütün ülke ekonomilerini etkisi altına almıştır. Teknolojik gelişmeler kapsamında bilgisayar ve internetin gelişmesiyle toplumlar arası bilgi alışverişi çok hızlı bir şekilde gerçekleşmiş ve ülkeler birbirlerine bağımlı hale gelmiştir. Bu bağımlılık, sadece teknolojik açıdan değil, ekonomik, siyasi, sosyo-kültürel bakımdan avantaj ve dezavantajlar toplumları etkisi altına almıştır. Dünyada küreselleşme düzeyi her geçen gün artarken, ekonomik büyüme, kalkınma, gelir dağılımında adaletsizlik, sosyal sınıflar arasındaki farklılığın artış göstermesi, krizlerin bulaşıcılığı sorunu gibi etkileri üzerine tartışılmaktadır. Küreselleşme, herkesin faydasına olan bir süreç olacağı düşüncesiyle ortaya çıkarılmıştır. Teknolojik gelişmelerin hız kazanması, ticaretin önündeki engellerin kaldırılması, başka bir deyişle neo-liberal politikaların ülke ekonomilerine uygulanması ile verimlilik artışı sağlanmakta, dolayısıyla ekonomik büyümeye/kalkınmaya pozitif etkileri olmaktadır. Ticari ve finansal küreselleşme ile ikili ilişkilerde bulunan ülkelerde ortaya çıkan ekonomik, finansal, politik sorunların bulaşması sorununu beraberinde getirmiştir. Sosyal açıdan ise kültürel değerlerin kaybolduğu, sadece üretim yapanların kazanabileceği bir süreç olması gerekçesiyle sınıflar arası farklılıklara neden olmuştur. Bu bağlamda küreselleşme süreci ile iki farklı durum söz konusudur. Küreselleşmenin savunucuları, sürecin sadece iyi taraflarına bakarken, gelişmiş ve az gelişmiş ülkeler arasındaki refah farkını ortadan kaldıracığını iddia etmekte; sürece karşı çıkanlar ise, tam aksine iki grup arasındaki uçurumun artacağını düşünmektedir. Bu sebeplerle küreselleşmeye karşı ortak bir görüş birliği bulunmamaktadır.

Çalışmada, Türkiye ekonomisi için küreselleşme düzeyinin ekonomik büyümeye etkisinin olup olmadığı araştırılmıştır. Araştırma için 1970-2016 dönemine ait yıllık veriler kullanılmış ve zaman serisi tekniği uygulanmıştır. Literatürdeki diğer çalışmalardan farkı, ele alınan dönem ve farklı tekniklerin kullanılarak analizin gerçekleştirildiği kanaati oluşmuştur.

Çalışmanın diğer bölümleri; küreselleşmenin teorik çerçevesi, yazın taraması, ekonometrik analiz şeklinde tasnif edilmiştir. Analiz bölümünde, model, metodoloji ve bulgular yer almaktadır.

1. Küreselleşme: Teorik Çerçeve

Küreselleşme genellikle, “ulusal ekonomilerin ticaret, göç, sermaye akışları, sosyal ve siyasal etkileşim ve bilgi ve teknolojinin yayılması yoluyla birbirine daha bağımlı hale gelme ve entegrasyona geçme süreci” olarak tanımlanmaktadır. Bu tanım, küreselleşmenin, mal, hizmet ve sermaye akışlarının artması, doğrudan yabancı yatırımlar (FBI), dış kaynak kullanımı ve döviz kuru hareketliliğinde ve göçü engelleyen sınırların azaltılması gibi literatürde yaygın olarak kullanılan dar göstergelerle ölçülmeyebilen çok yönlü niteliğini yansıtmaktadır. (Yay, 2016: 582).

Küreselleşme sürecinin farklı boyutlarının olması, küreselleşmenin ölçülmesinde kullanılan içeriğinde farklı bileşenlerin olduğu farklı endekslerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu bağlamda, 2001 KFP (A.T. Kearney/Foreign Policy Globalization Index) Küreselleşme Endeksi; 2002 KOF Küreselleşme Endeksi, 2004 CSGR (The Centre for the Study of Globalisation and Regionalisation) Küreselleşme Endeksi, 2008 MGI (The Maastricht Globalisation Index), 2010 NGI (New Globalization Index), 2012 PBGI (Person-Based Globalization Index) literatürde yer alan endekslerden bazılarıdır (Samimi vd., 2012: 29). Ancak, küreselleşmeyi ölçmeyi amaçlayan tüm bu endekslerin içerisinde küreselleşmenin sosyal ve siyasal boyutlarını da ölçüme dahil etmesi bakımından KOF Küreselleşme Endeksi, diğer küreselleşme endekslerine göre daha kapsamlı ve küreselleşmeyi en iyi ölçen endeks olarak kabul edilmektedir (Topuz, 2016: 787). Tablo 1'de literatürdeki küreselleşme endekslerinin hangi değişkenleri baz aldığı belirtilmiştir. Bu bağlamda, KOF küreselleşme

endeksi 1970 yılından günümüze kadar yıllık veriler sunması ve içeriğindeki değişkenler bakımından daha zengin olduğu için araştırmacılar için tercih sebebi olmaktadır.

Tablo 1: Küreselleşme Endekslerinin Karşılaştırılması

Endeks	Dönem	Ülke Sayısı	Değişken Sayısı	Ekonomik Küreselleşme						Sosyal Küreselleşme			Politik Küreselleşme	
				Doğrudan	Yabancı	Tarife ve Sermaye				Uluslararası Kuruluşlara	Birleşmiş Milletler Gözetimlerine Katılım	Ülkelerdeki		
KFP	1971-2007	72	12	-	+	+	-	-	-	+	-	+	+	-
KOF	1970-2011	207	23	+	+	+	+	-	+	+	-	+	+	+
CSGR	1982-2004	62	16	+	+	+	-	+	-	+	-	+	+	-
MGI	2000-2012	117	11	+	+	+	-	+	-	+	+	-	-	-
NGI	1995-2005	70	21	+	+	+	-	+	+	+	-	+	+	+

Kaynak: Hayaloğlu vd., 2015: 123.

Dreher (2006), küreselleşmeyi, her ülkenin diğer ülkelerle olan ekonomik, sosyal ve siyasal bütünleşmesi olarak tanımlamış ve bu açıklamaya dayalı endeksler geliştirmiştir. Dreher (2006), genel küreselleşme endeksinin dışında ekonomik küreselleşme endeksi, sosyal küreselleşmenin endeksi ve siyasal küreselleşme endeksi olarak üç farklı alt endeks geliştirmiştir (Dreher, 2006: 1092). Dreher tarafından oluşturulan endeksle birlikte, küreselleşmenin farklı yönlerinin büyüme üzerindeki etkileri aynı anda test edilebilir. KOF küreselleşme endeksi olarak da adlandırılan bu endeks, küreselleşmenin etkilerini ayrı ayrı ve bir bütün olarak test etme ve analiz etme olanağı sağlamaktadır (Doğan ve Değer, 2016: 807). KOF endeksine göre, küreselleşme bileşenleri Tablo 2’de sunulmaktadır.

Tablo 2’de görüleceği üzere, genel küreselleşme ve alt bileşenler ile ilgili endeksler 0 ile 100 arasında değer almaktadır. 0 değeri küreselleşmenin olmadığını, 100 değeri ise tam küreselleşmenin sağlandığını göstermektedir.

Küreselleşme, ulusal ekonomileri, kültürleri, teknolojileri ve yönetişimi bütünleştiren, ulusal sınırları aşan, karşılıklı bağımlılığın karmaşık ilişkilerini üreten bir süreç olarak kabul edilmektedir. İsviçre Ekonomi Araştırmaları Enstitüsü (KOF) tarafından yayımlanan endeks, küreselleşmeyi ekonomik, sosyal ve politik olarak üç temel boyutta ele almaktadır. Her yıl bu üç boyutuyla ülkelerin genel küreselleşme seviyelerini ölçerken ayrıca ekonomik, politik ve sosyal küreselleşme seviyelerini de belirlemektedir. Önceki yıllara göre yeni verilerin kullanılmasıyla hesaplanan 2017 endeksi, orijinal endeksin güncellenmiş biçimini sunmaktadır.

Tablo 2: Küreselleşme Endeksi Bileşenleri

Endeksler ve Değişkenler	Ağırlık (%)
A. Ekonomik Küreselleşme	36
1. Ticaret ve Sermaye Akımları	50
a. Dış Ticaret (% GSYİH)	21
b. Doğrudan Yabancı Yatırımlar (% GSYİH)	28
c. Portföy Yatırımları (% GSYİH)	24
d. Yabancı Uluslara Ödenen Gelir (% GSYİH)	27
2. Kısıtlamalar	50
a. Gizli İthalat Engelleri	22
b. Ortalama Tarife Oranı	28
c. Uluslararası Ticaret Üzerindeki Vergiler (% GSYİH)	26
d. Sermaye Hesabı Kısıtlamaları	24
B. Sosyal Küreselleşme	37
1. Kişisel İletişim	33
a. Telefon Trafığı	25
b. Transferler (% GSYİH)	2
c. Uluslararası Turizm	26
d. Yabancı Nüfus (Toplam Nüfusun Yüzdesi)	21
e. Uluslararası Mektup (Kişi Başına)	25
2. Bilgi Akışı	36
a. İnternet Kullanıcısı (1000 Kişi Başına)	37
b. Kablolü TV (1000 Kişi Başına)	39
c. Gazete Ticareti (% GSYİH)	25
3. Kültürel Yakınlık	32
a. MC Donald's Restorant Sayısı (Kişi Başına)	47
b. İkea Sayısı (Kişi Başına)	47
c. Kitap Ticareti (% GSYİH)	6
C. Politik Küreselleşme	27
a. Ülkelerdeki Büyükelçilikler	25
b. Uluslararası Kuruluşlarda Üyelik	27
c. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyine Katılım	22
d. Uluslararası Anlaşmalar	26

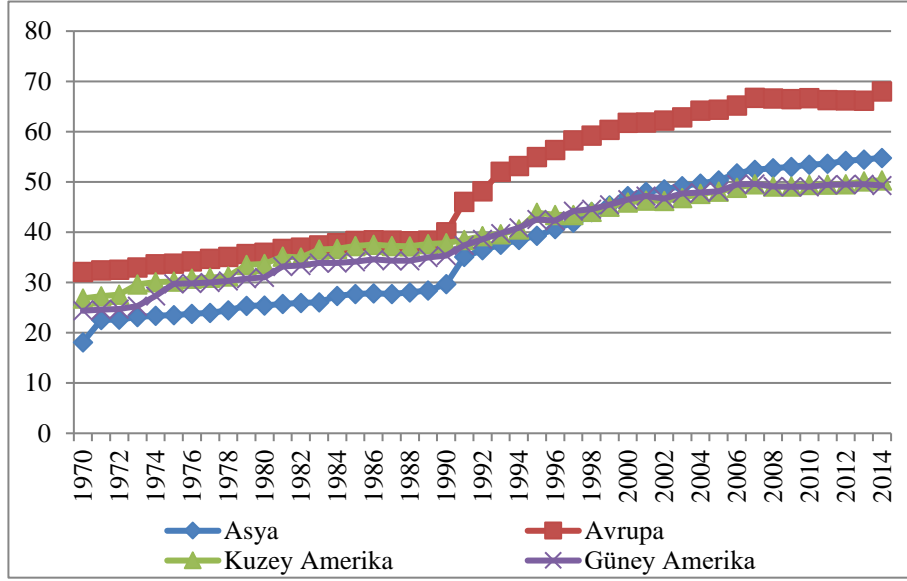
Kaynak: http://globalization.kof.ethz.ch/media/filer_public/2017/04/19/variables_2017.pdf (29.10.2017).

KOF küreselleşme endeksinin üç boyutu şu şekildedir (TUİK, 2017);

a) Ekonomik küreselleşme; uzun mesafeli eşya, sermaye ve hizmet akımlarının yanı sıra bilgi ve piyasa alışverişi algısının eşlik etmesi,

b) Politik küreselleşme; hükümet politikalarının yayılması,

c) Sosyal küreselleşme; fikirlerin, bilginin, imajların ve halkın yayılması olarak nitelendirilmiştir.

Grafik 1: Bölgeler Bazında Küreselleşme Endeksi

Kaynak: KOF, <http://globalization.kof.ethz.ch> (29.10.2017).

Grafik 1’de KOF küreselleşme endeksi verileri, bölgeler bazında kıyaslama yapabilmek amacıyla verilmiştir. Grafikten de görüleceği üzere, küreselleşme endeksinin 1970’lerden günümüze kadar ele alınan bölgeler itibariyle en yüksek olduğu bölge Avrupa bölgesidir. İkinci sırada olan ülke grubu ise Kuzey Amerika bölgesidir. Güney Amerika bölgesi küreselleşme endeksinin en yüksek olduğu üçüncü olmasına karşın, ikinci sıradaki Kuzey Amerika bölgesi ile çok yakın rakamlara sahiptir. Kuzey ve Güney Amerika için bu sıralama, 2000’li yıllara kadar geçerlidir. 1990’lı yıllardan sonra Asya ülkelerinde küreselleşme düzeyi hızlı bir şekilde artış göstermiş olup, 2000’li yıllardan sonra Kuzey ve Güney Amerika ülkelerini geride bırakarak, Avrupa’dan sonra ikinci sıraya yükselmiştir.

Tablo 3. KOF Küreselleşme Endeksine Göre Ülke Sıralaması (2016)

Genel Küreselleşme		Ekonomik Küreselleşme		Sosyal Küreselleşme		Politik Küreselleşme	
Ülke Adı	Endeks Değeri	Ülke Adı	Endeks Değeri	Ülke Adı	Endeks Değeri	Ülke Adı	Endeks Değeri
Hollanda(1)	91.70	Singapur(1)	96.06	Avusturya(1)	91.30	İtalya(1)	97.53
İrlanda(2)	91.64	İrlanda(2)	93.08	Singapur(2)	91.15	Fransa(2)	97.29
Belçika(3)	90.51	Hollanda(4)	90.89	İrlanda(4)	90.98	Belçika(3)	96.51
İngiltere(20)	81.97	Belçika(9)	85.95	İngiltere(12)	86.08	İngiltere(6)	94.95
İtalya(24)	79.59	İngiltere(59)	67.62	ABD(28)	79.15	Hollanda(9)	94.01
Türkiye(44)	69.95	İtalya(62)	67.02	İtalya(31)	78.40	Türkiye(14)	92.53
Rusya(45)	69.40	Almanya(81)	61.08	Türkiye(55)	67.23	ABD(16)	92.19
Çin(73)	60.73	ABD(89)	59.40	Rusya(56)	66.55	Rusya(18)	92.10
Hindistan(107)	51.26	Türkiye(107)	55.42	Hindistan(151)	30.45	Singapur(93)	69.33
Irak(161)	40.70	Rusya(111)	54.91	Kenya(168)	25.14	Irak(129)	55.71

Kaynak: KOF, <http://globalization.kof.ethz.ch> (29.10.2017).

KOF küreselleşme endeksi; genel, ekonomik, sosyal ve politik olmak üzere dört başlık altında 207 ülke için hesaplanmış ve ülke sıralamaları Tablo 3’te verilmiştir. Tabloya bakıldığında ilk üçte yer alan ülkelerin Singapur dışında Avrupa bölgesinden olmasıdır. Genel küreselleşme endeksinde ilk üç sırayı, sırasıyla Hollanda, İrlanda ve Belçika almaktadır. Ekonomik, sosyal ve politik küreselleşme de ise ilk sırada, sırasıyla Singapur, Avusturya ve İtalya bulunmaktadır. Singapur politik küreselleşmede, diğer endekslerdeki başarıyı yakalayamamış, 69.33 puanla 93. sırada kendine yer bulmaktadır.

Türkiye'nin KOF küreselleşme ve alt endeksler açısından bakıldığında ise, genel küreselleşme endeksinde 69.95 puanla 44. sırada; ekonomik küreselleşme endeksinde 55.42 puanla 107. sırada; sosyal küreselleşme endeksinde 67.23 puanla 55. sırada ve son olarak politik küreselleşme endeksinde ise 92.53 puanla 14. sırada yer aldığı gözler önüne serilmektedir. Türkiye'nin küreselleşme düzeyi genel olarak değerlendirilecek olunursa, politik olarak tama çok yakın küreselleştiği söylenebilir.

2. Yazın Taraması

Küreselleşme ve ekonomik performansın en temel göstergelerinden olan ekonomik büyüme arasındaki ilişkinin varlığını ve yönünü araştıran çalışmalar son yıllarda artış göstermektedir. Son yıllarda yapılan çalışmaların çoğunlukla ekonometrik analizler içermesi, diğer çalışmalardan ayırmaktadır. Ülkelerin küreselleşme düzeyinin ölçülmesinde endeksler dışında ticari açıklık, sermaye hareketliliği, ekonomik entegrasyon gibi çeşitli değişkenler kullanıldığı ampirik yazın taramasında, küreselleşme ile ekonomik büyüme arasında pozitif ya da negatif ilişkilerin olduğu çalışmalarla karşılaşmak mümkündür. Bahsi geçen çalışmalardan bir kısmı aşağıda tasnif edilmiştir.

Barry (2010), Sahraaltı Afrika Bölgesindeki 41 ülkenin 1995-2005 dönemini kapsayan verileri ile küreselleşmenin bölgedeki ekonomik büyümeyi etkileyen önemli bir değişken olup olmadığını analiz etmiştir. Elde edilen sonuçlar, küreselleşmenin bölge ekonomisinde ekonomik büyüme için önemli bir faktör olduğunu göstermektedir.

Çelik ve Erkan (2010), 88 ülkeye ait 1990-2005 arası verilerle küreselleşme ile kalkınma arasındaki ilişkiyi analiz etmiştir. Analiz sonuçlarına göre, özellikle teknolojik küreselleşmenin kalkınma üzerindeki etkisi, ekonomik, sosyo-kültürel ve politik küreselleşmeye kıyasla daha istikrarlı, anlamlı ve büyük olduğu gözlemlenmektedir.

Omolade vd (2013) çalışmalarında, Nijerya için 1980-2011 dönemini kapsayan veriler yardımıyla küreselleşme ile ekonomik kalkınma arasındaki ilişkiyi eşbütünleşme testleri kullanarak analiz etmiştir. Çalışmanın bulguları, küreselleşme ile ekonomik kalkınma arasında tek yönlü nedensellik ilişkisi olduğu yönündedir. Nedenselliğin yönü ise ekonomik kalkınmadan küreselleşmeye doğrudur.

Kocourek vd (2013), 88 ülke için küreselleşme ile kalkınma arasındaki ilişkiyi açıklamaya çalışmıştır. Bulgular, ekonomik ve sosyal küreselleşme ile kalkınma arasında güçlü bir ilişki, politik küreselleşme ile kalkınma arasında ise zayıf bir ilişkinin olduğunu göstermektedir.

Doğan (2013), Türkiye için 1970-2009 dönemine ait verilerle küreselleşmenin alt bileşenleri olan ekonomik, sosyal ve politik küreselleşme ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi nedensellik testi yardımıyla araştırmıştır. Genel küreselleşme ve alt endeksleri ile ekonomik büyüme arasında çift yönlü nedensellik ilişkisinin tespit edildiği görülmektedir.

Samimi ve Jenatabadi (2014), 33 İslam İşbirliği Örgütü (OIC) ülkelerine ait 1980-2008 yılları arası verilerle ekonomik küreselleşmenin ekonomik büyüme üzerindeki etkisini araştırmıştır. Yapılan çalışmada, ekonomik küreselleşmenin etkisinin ülkelerin gelir seviyelerine bağlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yüksek ve orta gelirli ülkelerde ekonomik küreselleşmeden fayda sağlarken, düşük gelirli ülkeler sağlayamamaktadır.

Ying vd (2014) eserlerinde, 1970-2008 dönemini kapsayan veriler yardımıyla ASEAN ülkelerinin büyüme ve küreselleşme arasındaki ilişkinin kısa ve uzun dönemli etkisini analiz etmeyi amaç edinmiştir. Analiz sonuçlarında, ekonomik küreselleşme ekonomik büyüme üzerinde pozitif etkiye sahipken, sosyal küreselleşme negatif etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Suci vd (2015), ASEAN'a üye 6 gelişmekte olan ülkeye ait 2006-2012 dönemi verileri ile küreselleşmenin ekonomik büyüme üzerindeki etkisini incelemiştir. Sosyal küreselleşme dışında genel, ekonomik ve politik küreselleşme ekonomik büyümeyi pozitif yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Verter ve Osakwe (2015), Nijerya ekonomisi için 1980-2012 dönemi verileri ile küreselleşmenin makroekonomik etkilerini analiz etmiştir. Yapılan analiz sonuçlarından,

küreselleşmenin uzun vadede ekonomik büyüme üzerinde negatif bir etkiye sahip olduğu ve istatistiksel olarak önemsiz olmakla birlikte kısa vadede negatif bir etkiye sahip olduğu anlaşılmıştır.

Balan vd (2015), G7 ülkelerine ait 1970-2010 dönemi verileri ile gelir eşitsizliği ve küreselleşme arasındaki ilişkiyi irdelemiştir. Elde edilen bulgulara göre; Kanada ve Fransa'da küreselleşmeden gelir eşitsizliğine doğru tek yönlü, İngiltere'de çift yönlü, Fransa ve İngiltere'de sosyal küreselleşmeden gelir eşitsizliğine doğru tek yönlü, Fransa'da politik küreselleşmeden gelir eşitsizliğine doğru tek yönlü nedensellik ilişkisi olduğu saptanmıştır.

Kılıç (2015), 74 gelişmekte olan ülkenin 1981-2011 dönemine ait ekonomik, sosyal ve politik küreselleşme endeksi verilerini kullanarak büyüme etkisini bulabilmek için sabit etkiler modeli aracılığıyla Dumitrescu-Hurlin nedensellik testi uygulamıştır. Nedensellik testinden elde edilen bulgulara göre, ekonomik küreselleşme ile ekonomik büyüme arasında çift yönlü; sosyal ve politik küreselleşmeden ekonomik büyüme doğru tek yönlü nedensellik ilişkisi bulunmuştur.

Hayaloğlu vd (2015) eserlerinde 1995-2011 verilerini kullanarak yüksek, üst orta, düşük orta ve düşük gelirli ülkeler için küreselleşmenin ekonomik büyüme üzerindeki etkilerini analiz etmiştir. Analizden düşük gelirli ülkeler dışında diğer gelir düzeylerine sahip ülkelerde küreselleşme ekonomik büyümeyi artırdığı; düşük gelirli ülkelerde genel, ekonomik ve sosyal küreselleşme ekonomik büyümeyi negatif yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Türedi (2016)'nin küreselleşmenin ekonomik büyüme üzerindeki etkisini incelediği çalışmasında, 40 gelişmekte olan ülkenin 1996-2014 dönemine ait KOF küreselleşme endeksi verileri yardımıyla sabit etkiler modeli çerçevesinde araştırmıştır. Elde edilen bulgular, küreselleşmenin ekonomik büyüme üzerinde anlamlı ve pozitif etkiler oluşturduğu sonucunu ortaya koymuştur. Ayrıca küreselleşmenin alt bileşenleri olan ekonomik, sosyal ve politik küreselleşmenin ekonomik büyüme üzerindeki etkisi pozitifdir.

Doğan ve Can (2016), Güney Kore örneğinde küreselleşme ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi Engle Granger eşbütünlük testi ile 1970-2012 yılları için analiz etmeyi amaçlamıştır. Çalışma sonuçlarına göre, küreselleşme ile ekonomik büyüme arasında uzun dönemli bir ilişki bulunmuştur.

Coulibaly vd (2017), BRICS ülkelerinde ekonomik kalkınma ve hızlı ekonomik büyümenin kaynağı olarak girişimcilik ile küreselleşmenin etkisinin olup olmadığını, 2002-2013 dönemi verilerini esas alarak dengesiz panel yöntemiyle incelemiştir. Çalışmadan elde edilen sonuçlar, BRICS ülkelerinde girişimcilik ve küreselleşmenin ekonomik büyüme ve kalkınmaya pozitif etkisinin olduğu hipotezinin desteklendiğini göstermektedir.

Olimpia ve Stela (2017)'deki çalışmasında, Romanya için küreselleşmenin ekonomik büyümeye etkisini, alt indekslerle birlikte 1990-2013 verileri aracılığıyla incelemiştir. Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre genel, ekonomik ve politik küreselleşme ile ekonomik büyüme arasında güçlü ve pozitif ilişki var iken; sosyal küreselleşme ile ekonomik büyüme arasında ise negatif ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Küreselleşme ile ekonomik büyüme/kalkınma arasındaki ilişkiyi inceleyen seçilmiş çalışmalar incelendiğinde, genellikle iki değişken arasında pozitif ilişki tespit edilmiştir. Başka ifadeyle, küreselleşme sürecinin ülkelerin ekonomik büyümesinde ve/veya kalkınmasında önemli bir faktör olduğu gözler önüne serilmektedir.

3. Ekonometrik Analiz

Çalışmanın analiz kısmında kavramsal çerçevesi ve literatürü belirtilen araştırmanın hipotez testleri gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda analize dahil edilen değişkenlerle birlikte model kurulmakta ve metodoloji aktarılarak analiz sonuçları yorumlanmaktadır.

3.1. Ekonometrik Model

Bu çalışmada, büyüme ile küreselleşme arasındaki ilişki 1970 – 2016 dönemlerini kapsayan yıllık verilerle analiz edilmektedir. Büyüme değişkeni olarak kişi başına düşen gelir alınmış

olup veriler Dünya Bankası veri tabanından elde edilmiştir. Küreselleşme endeksi verileri ise Swiss Economic Institute (İsviçre Ekonomi Enstitüsü) veri tabanından elde edilmiştir. Küreselleşme endeksi KOF-İsviçre Ekonomi Enstitüsü tarafından alt endeksler ve göstergelerin değişik ağırlıklara bağlanarak hesaplanmasıyla elde edilmektedir. Literatürde de belirtildiği üzere ekonomik-sosyal-politik küreselleşme olmak üzere üç temel boyuttan oluşan küreselleşme endeksinin hesaplanmasında tüm değişkenler 1-100 arasında bir endekse dönüştürülmektedir. Değişkenler için yüksek değerler daha fazla küreselleşmeyi göstermekte olup alt endeksin hesaplanması için kullanılan ağırlıklar, temel bileşenler analizi kullanılarak elde edilmektedir.

Gerçekleştirilen analizler çerçevesinde kurulan modelde bağımlı değişken olarak kişi başına düşen gelir (KG), bağımsız değişken olarak ekonomik (EG)-sosyal (SG)-politik küreselleşme (PG) endeksleri kullanılmıştır. Ele alınan değişkenlerden KG'nin logaritması alınarak modele dahil edilmiştir. Kurulan model şu şekilde ifade edilebilir;

$$KG_t = \beta_0 + \beta_1 EG_t + \beta_2 SG_t + \beta_3 PG_t + \varepsilon_t \quad (1)$$

3.2. Metodoloji

Küreselleşme alt endeksleri ile büyüme arasındaki ilişkinin analiz edildiği çalışmada izlenen metodoloji şu şekilde ifade edilebilir. Analize tabi tutulan değişkenler; literatür araştırmasına dayanılarak, büyüme için KG verileri, küreselleşme alt endeksleri olarak ise ekonomik-sosyal-politik küreselleşme boyutlarından oluşan küreselleşme endeksi verilerinden oluşmaktadır. “Küreselleşme ekonomik büyümeyi pozitif yönde etkiler” şeklinde kullanılan hipotezin sınanmasında kullanılacak ekonometrik analizler ise yapısal kırılmaya izin veren eşbütünleşme ve nedensellik testlerinden oluşmaktadır. Bu testlerin uygulanmasından önce serilerin birim kök içerip içermediği ADF ve PP durağanlık testleri ve yeni nesil zaman serisi analizlerinden yapısal kırılmaya izin veren Zivot-Andrews durağanlık testi ile ölçülmektedir. Durağanlık testlerinden verilerin I(1) düzeyde durağan olduğu tespit edilen değişkenlere kurulan modeller altında öncelikle Gregory-Hansen Eşbütünleşme Testi uygulanmış daha sonra nedensellik analizleri gerçekleştirilmiştir. Nedensellik analizlerinde ise literatürde en çok kullanılan Granger Nedensellik Analizi ile Hacker-Hatemi Nedensellik analizi kullanılmış ve hipotezler karşılaştırmalı olarak yorumlanmıştır.

3.3. Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde 1970-2016 yılları arasındaki kbdg verisiyle küreselleşme endeksleri arasındaki ilişkiler incelenecektir. Yapısal kırılmalı zaman serisi analizlerinin kullanılacağı bu bölümde testlerden önce değişkenlerin birim kök testleri yapılarak devamında eşbütünleşme ve nedensellik analizleri sonuçları yorumlanmaktadır.

3.3.1. Birim Kök Test Sonuçları

Zaman serisi analizlerinde eşbütünleşme ve nedensellik testleri yapılmadan önce yapısal kırılmaları dikkate almayan birim kök testleri gerçekleştirilmelidir. Birim kök testlerini ifade eden durağanlık analizleri, temelde sahte regresyon sorunundan kaçınmak için yapılır. Analizlerde birim köklü seriler durağan değildir, durağan olmayan zaman serileri ise eşbütünleşme ilişkisine sahip değilse bu değişkenler arasında anlamlı bir ilişkinin de varlığından da bahsetmek yanlış olacaktır (Harris ve Sollis, 2003: 41). Ayrıca seriler birim köklü ise sahte regresyon sorunu vardır denilir, R² ve t değerleri anlamlı olsa dahi yapılacak iktisadi yorumlar anlamsız olacaktır (Sevüktekin ve Çınar, 2014:324). Analizi gerçekleştirilen değişken durağan değilse öncelikle durağanlığa erişinceye kadar farkları ($\Delta = X_t - X_{t-1}$) alınır ve durağanlık yakalandığında serinin Δ . Dereceden bütünlüğe eriştiği söylenir ve I(Δ) ile gösterilir (Ata ve Yücel, 2003: 103) .

Çalışmada kbdg ile küreselleşme endekslerini ifade eden ekonomik (EG)-sosyal (SG)-politik küreselleşme (PG) endekslerinin durağanlığı literatürde en çok kullanılan Augmented Dickey-Fuller (1979) (ADF) ve Phillips-Perron (1988) (PP) tarafından geliştirilen yöntemlerle test edilmiştir.

Düzye	Sabit	Değişkenler	ADF	PP	Birinci Farklar	Değişkenler	ADF	PP
		LKG	0.44(0)	0.47(3)		LKG	-6.42(0)	-6.42(2)
		[0.9827]	[0.9839]		[0.0000]*	[0.0000]*		
	EG	-1.16(0)	-1.16(3)	EG	-7.22(0)	-7.20(3)		
		[0.6830]	[0.6819]		[0.0000]*	[0.0000]*		
	PG	-0.95(0)	-0.92(4)	PG	-8.39(0)	-8.29(4)		
		[0.7618]	[0.7721]		[0.0000]*	[0.0000]*		
	SG	-0.25(0)	-0.21(3)	SG	-6.50(0)	-6.53(4)		
		[0.9240]	[0.9289]		[0.0000]*	[0.0000]*		
	LKG	-1.91(0)	-2.03(1)	LKG	-6.45(0)	-6.44(3)		
		[0.6296]	[0.5666]		[0.0000]*	[0.0000]*		
	EG	-0.92(0)	-1.10(4)	EG	-7.29(0)	-7.26(3)		
		[0.9436]	[0.9179]		[0.0000]*	[0.0000]*		
	PG	-1.72(0)	-1.74(4)	PG	-8.34(0)	-8.24(4)		
		[0.7222]	[0.7127]		[0.0000]*	[0.0000]*		
	SG	-3.02(0)	-3.13(2)	SG	-6.44(0)	-6.46(4)		
		[0.1359]	[0.1113]		[0.0000]*	[0.0000]*		

*, ** ve *** değerleri sırasıyla %1, %5 ve %10 anlam seviyelerinde serilerin durağanlıklarını göstermektedir. Parantez içindeki değerler, ADF için Schwarz istatistik bilgi kriterine; PP için çekirdek (kernel) yöntemi "Barlettkernel" ve bant genişliği (bandwith) "Newey West bandwith" yöntemine göre optimal gecikme uzunluğunu göstermektedir. Gecikme uzunluğunun sıfır olması durumunda Dickey-Fuller testini göstermektedir. Köşeli parantez içindeki değerler olasılık değerlerini göstermektedir.

Birim kök test sonuçları Tablo 4'teki veriler incelendiğinde "Geliştirilmiş Dickey-Fuller-ADF" ile "Phillips ve Perron – PP" test sonuçlarına göre hem sabitli modelde hem de sabitli ve trendli modelde tüm değişkenlerin düzey değerlerinde $I(0)$ durağan olmadıkları, birinci farkları alındığında ise $I(1)$ değişkenlerin tamamının durağan hale geldikleri görülmektedir. Analize tabi tutulacak kbdg ile küreselleşme endeksleri verilerinin birinci dereceden farkının alınması durumunda $I(1)$ olması nedeniyle yapılacak eş-bütünleşme ve nedensellik analizleri için bir sorun olmayacağı anlamına gelmektedir.

Ekonometrik analizlerde ADF-PP gibi birim kök testleri uzun dönemde başta konjontürel olmak üzere krizler, ekonomik şoklar gibi kırılmaları dikkate almadan birim kök testlerini gerçekleştirmektedir. Oysa ki piyasalar arası ortak hareketlerdeki değişiklikler veya ülkeler arası politika yapımcılarının hareketleri, portföy yöneticilerini etkilediğinden itibaren yapısal değişikliklerin çıkışının sorgulanması gerekmektedir (Arouri vd., 2007: 9-10). Bu nedenle zaman serisi analizlerinde yapısal kırılmanın dikkate alınmaksızın gerçekleştirilen testlerde serinin durağan olmama ihtimalinin yüksek olduğu söylenebilir. Oysa ki kırılmaların da düşünülerek gerçekleştirilen analizlerde durağan olmayan serinin de durağan olabildiği görülmektedir. Ekonometrik çalışmalarda bu tür sorunların çözümü için yapısal kırılmaları da dikkate alan durağanlık testleri geliştirilmiştir. Küreselleşme endeksleri ile büyüme arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmada yapısal kırılmanın içsel olarak belirlendiği Zivot-Andrews kırılma testi kullanılmıştır. Zivot-Andrews (1992), yapısal kırılmanın tam olarak bilinmediği, içsel olarak belirlendiği durumu incelemektedir. Bu kapsamda yapısal kırılmanın tespiti için üç farklı birim kök testi geliştirmişlerdir. Testlerden elde edilen t istatistiği Zivot ve Andrews tarafından oluşturulan kritik değerler ile karşılaştırılmaktadır. Eğer elde edilen t istatistiği mutlak değerce kritik değerlerden küçükse serinin birim kök içerdiğini belirten sıfır hipotezi kabul edilmektedir. Elde edilen t istatistikleri mutlak değerce kritik değerlerden büyükse sıfır hipotezi reddedilmekte ve serinin yapısal kırılmayla birlikte durağan olduğunu belirten alternatif hipotez kabul edilmektedir (Korkmaz vd., 2008: 27).

Tablo 5: KG Serisi Zivot-Andrews Birim Kök Test Sonuçları

Model	Kırılma Yılı	t-İstatistiği	%1	%5
Model A	2007	-1.58	-5,34	-4,80
Model B	2005	-3.90	-4,93	-4,42
Model C	2004	-3.65	-5,57	-5,08

Kişi başına düşen gelir (KG) serisi için Zivot-Andrews birim kök testlerine ait sonuçlarına bakıldığında t-istatistiğine göre belirlenen yapısal kırılma dönemlerinde her üç model için de serinin birim köklü olduğu boş hipotezi (H_0) reddedilememektedir. Bu nedenle Z-A birim kök testi sonuçlarına göre KG değişkeni durağan değildir.

Tablo 6: EG Serisi Zivot-Andrews Birim Kök Test Sonuçları

Model	Kırılma Yılı	t-İstatistiği	%1	%5
Model A	1992	-2.34	-5,34	-4,80
Model B	2002	-3.42	-4,93	-4,42
Model C	1994	-3.12	-5,57	-5,08

Ekonomik Küreselleşme (EG) serisi için Zivot-Andrews birim kök testlerine ait sonuçlarına bakıldığında t-istatistiğine göre belirlenen yapısal kırılma dönemlerinde her üç model için de serinin birim köklü olduğu boş hipotezi (H_0) reddedilememektedir. Bu nedenle Z-A birim kök testi sonuçlarına göre EG değişkeni durağan değildir.

Tablo 7: PG Serisi Zivot-Andrews Birim Kök Test Sonuçları

Model	Kırılma Yılı	t-İstatistiği	%1	%5
Model A	1988	-2.74	-5,34	-4,80
Model B	2005	-3.89	-4,93	-4,42
Model C	2001	-4.07	-5,57	-5,08

Politik küreselleşme (PG) serisi için Zivot-Andrews birim kök testlerine ait sonuçlarına bakıldığında t-istatistiğine göre belirlenen yapısal kırılma dönemlerinde her üç model için de serinin birim köklü olduğu boş hipotezi (H_0) reddedilememektedir. Bu nedenle Z-A birim kök testi sonuçlarına göre PG değişkeni durağan değildir.

Tablo 8: SG Serisi Zivot-Andrews Birim Kök Test Sonuçları

Model	Kırılma Yılı	t-İstatistiği	%1	%5
Model A	2005	-4.48	-5,34	-4,80
Model B	2003	-3.08	-4,93	-4,42
Model C	1999	-3.11	-5,57	-5,08

Sosyal küreselleşme serisi için Zivot-Andrews birim kök testlerine ait sonuçlarına bakıldığında t-istatistiğine göre belirlenen yapısal kırılma dönemlerinde her üç model için de serinin birim köklü olduğu boş hipotezi (H_0) reddedilememektedir. Bu nedenle Z-A birim kök testi sonuçlarına göre SG değişkeni durağan değildir.

3.3.2. Gregory-Hansen Eş-Bütünleşme Test Sonuçları

Ekonometrik analizlerin yapıldığı çalışmalarda kullanılan geleneksel eşbütünleşme testleri, “eşbütünleşik vektörün zaman içerisinde değişmediğini varsayarken, tek yapısal kırılmaya izin veren Gregory ve Hansen eşbütünleşme testi, eşbütünleşik vektörde içsel olarak belirlenen bir kırılma zamanında değişeceğini” belirtmektedir (Tıraşoğlu ve Yıldırım, 2012: 114). Gregory-Hansen alternatif hipoteze karşı, kırılmanın eş-bütünleşmede olabileceğine dayalı alternatif bir hipotez geliştirmişlerdir. Bu eş-bütünleşme analizinde üç alternatif model vardır. Bunlar; sabitte kırılma, trendli sabitte kırılma ve rejim değişimidir. Bu analizinde yapısal kırılma zamanının içsel olarak belirlendiği varsayılmaktadır. (Gregory ve Hansen, 1996: 555).

Tablo 9: Gregory ve Hansen Eşbütünleşme Testi Sonuçları

Model	Kırılma Yılı	t-İstatistiği	%1	%5	%10
C	1977	-4.13 (3)	- 5.77	- 5.28	- 5.02
C/T	1991	-5.48 (3)***	- 6.05	- 5.57	- 5.33
C/S	2008	-4.18(0)	- 6.51	- 6.00	- 5.15
Not: *, **, *** sırasıyla %1, %5, %10 düzeyinde anlamlı olduklarını göstermektedir. Parantez içindeki değerler gecikme sayısını ifade etmektedir.					
C: Sabitte kırılma C/T: Trendde kırılma C/S: Rejim değişimi					

Yapısal kırılma altında modeldeki değişkenlerin aralarında uzun dönemli bir ilişki olup olmadığını tespit edilmesi için çalışmada Gregory-Hansen Eş-bütünleşme testi uygulanmış ve yapılan analizlerde minimum ADF sonuçları ile bunlara denk gelen kırılma dönemleri Tablo 9'da verilmiştir. Tablo 9 incelendiğinde trendde kırılmayı ifade eden modelde değişkenler arasında %10 anlamlılık düzeyinde uzun dönemli bir ilişkinin olduğu sabitte ve rejim değişiminde kırılmayı ifade eden modellerde ise uzun dönemli bir ilişkinin söz konusu olmadığı sonucuna varılmıştır. Trendde kırılmanın görüldüğü modeldeki kırılmanın yaşandığı 1991 yılında Ortadoğu'da Irak-Kuveyt ilişkilerinin savaşa döndüğü ve ABD'nin Irak'a müdahale ettiği yıla tekabül etmektedir. Bu süreç küresel dünyadaki gelişmeler ile Türkiye ekonomisini önemli derecede etkilemiştir. Gerek bölgeye uygulanan ambargo gerekse ülkenin güneydoğu kısmındaki savaş riski Türkiye'nin dünyadaki algısını ve dış ticaret verilerini doğrudan etkilemiştir. Bu gelişmeler tabii ki GSYH üzerinden kişi başına düşen gelirden de kırılmalar yaratmıştır. Ayrıca aynı dönem Türkiye'de terör olaylarının en fazla olduğu yıllara denk gelmektedir. Uzun yıllar Türkiye'de önemli sosyo-ekonomik yıkımlara neden olan terör, 1991 yılında analize dahil edilen serilerde kırılma yarattığı düşünülmektedir.

3.3.3. Nedensellik Analizi

3.3.3.1. Granger Nedensellik Testi

Ekonometrik nedensellik analizlerinde, belirlenen zaman serisi verilerinin ilerleyen yıllardaki değerlerinin, kendisine ait veya başka bir değişkenin yıllık verilerinin geçmiş değerlerinden etkilenerek elde edilmesidir (İsıgıçok, 1994: 94). Granger Nedensellik testi, regresyon denklemindeki bağımsız değişkenin gecikmeli değerlerinin anlamlılıklarının test edilmesi esasına dayanmaktadır (Granger, 1969: 424-438). Bu test için aşağıda verilen iki denklem kullanılmaktadır:

$$Y_t = \alpha_0 + \sum_{i=1}^p \phi_i Y_{t-i} + \sum_{i=1}^q \delta_i X_{t-i} + \epsilon_t \quad (2)$$

$$X_t = \beta_0 + \sum_{i=1}^p \pi_i X_{t-i} + \sum_{i=1}^q \lambda_i Y_{t-i} + \mu_t \quad (3)$$

Yukarıdaki modellerde bağımsız değişkenlerin gecikmeli değerlerinin katsayılarının sıfıra eşit ($\delta_1 = \delta_2 = \dots = \delta_i = 0$; $\lambda_1 = \lambda_2 = \dots = \lambda_i = 0$) olup olmadığı test edilmektedir. Hesaplanan F istatistiği ($m; n-2m$) serbestlik derecesindeki α anlamlılık düzeyindeki tablo değerinden büyükse sıfır hipotezi reddedilmektedir ($H_0 =$ Granger nedeni değildir. $H_1 =$ Granger nedenidir). Bu hipotezin reddedilmesi modelde yer alan katsayıların anlamlı olduğunu ifade etmektedir (Granger, 1969: 431).

Tablo 10'a göre bağımlı değişken olan kişi başına düşen gelir (LKG) ile bağımsız değişkenler olan politik endeks (PG), ekonomik endeks (EG) ve sosyal endeks (SG) arasındaki nedensellik ilişkisi incelendiğinde; sadece sosyal endeks (SG) den kişi başına düşen gelire (LKG) doğru tek yönlü nedensellik ilişkisinin varlığı fakat diğer değişkenler arasında granger nedensellik ilişkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 10: Granger-Nedensellik Testi Sonuçları

Hipotezler	F İstatistiği	Olasılık	Değerlendirme
LKG⇒PG	0.421221	0.5163	H ₀ Reddedilemez
PG⇒LKG	0.987670	0.3203	H ₀ Reddedilemez
LKG⇒EG	0.603404	0.4373	H ₀ Reddedilemez
EG⇒LKG	1.407567	0.2355	H ₀ Reddedilemez
LKG⇒SG	0.928505	0.3353	H ₀ Reddedilemez
SG⇒LKG	8.508737	0.0035*	H ₀ Reddedilir

Not: *, ** ve *** değerleri sırasıyla %1, %5 ve %10 seviyelerinde anlamlılığını göstermektedir. Uygun gecikme uzunluğu HQ ve SC bilgi kriterine göre 1 alınmıştır.

3.3.3.2. Hacker ve Hatemi-J Bootsrap Nedensellik Testi

Hacker ve Hatemi-J (2006) Granger nedensellik testinde değişkenler arasındaki nedenselliği belirlemek için Toda-Yamamoto nedensellik testi (1995) uygulanmakta fakat hataların olası normal dağılmama riskine karşın kritik değerler bootstrap ile elde edilmektedir (Yılancı, 2013):

Tablo 11: Hacker ve Hatemi-J Bootsrap Nedensellik Testi

Temel Hipotez	Test İstatistiği	Kritik Değerler			Karar
		%1	%5	%10	
LKG⇒PG	6.553**	6.668	4.271	2.967	Kabul
PG⇒LKG	0.320	7.301	3.980	2.778	Red
LKG⇒EG	0.385	7.838	4.124	2.874	Red
EG⇒LKG	0.553	6.750	4.495	2.813	Red
LKG⇒SG	0.944	7.239	4.213	2.742	Red
SG⇒LKG	0.138	8.257	4.439	3.010	Red

Not: *, ** ve *** değerleri sırasıyla %1, %5 ve %10 seviyelerinde anlamlılığını göstermektedir.

Hacker-Hatemi-J Bootsrap Nedensellik test sonuçlarının yer aldığı Tablo 11'e göre test istatistik değerlerinden sadece kişi başına düşen gelirden politik endekse doğru nedenselliği gösteren test istatistiği bootstrap kritik değerden büyüktür, diğer değişkenlerde ise küçüktür. Bu nedenle sadece kişi başına düşen gelirden politik endekse doğru tek yönlü nedensellik ilişkisine rastlanmıştır.

Yeni nesil zaman serilerinde sıklıkla kullanılan Hacker-Hatemi-J Bootsrap Nedensellik test sonuçlarının Granger Nedensellik Testi ile uyuşmadığı görülmektedir. Granger Nedensellik analizinde sadece sosyal endeks (SG) den kişi başına düşen gelire (LKG) doğru tek yönlü nedensellik ilişkisinin varlığı tespit edilebilirken, Hacker-Hatemi-J Bootsrap Nedensellik testinde kişi başına düşen gelirden (LKG) politik endekse (PG) doğru tek yönlü nedensellik görülmektedir.

SONUÇ

Çalışmada, Türkiye'ye ait 1970-2016 dönemini kapsayan yıllık verilerle küreselleşme ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkinin araştırılması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda, ekonometrik analiz için KOF küreselleşme endeksleri ve ekonomik büyüme göstergesi olarak kişi başına düşen gelir verileri kullanılmıştır. Değişkenlerin birim köklü olup olmadıklarını araştırmak amacıyla yapılan ADF ve PP birim kök sınamalarına göre, serilerin düzey

değerlerinde durağan olmadıkları ortaya çıkmıştır. Durağan hale getirmek için birinci farkları alınmış ve birim kök sorunun giderildiği görülmüştür. Ardından yapılan yapısal kırılmaya izin veren Zivot-Andrews birim kök testinden ulaşılan sonuçlar, analize dahil edilen değişkenlerde ortaya çıkan yapısal kırılmaların anlamlı olmadığını göstermektedir. Değişkenler arasında yapısal kırılmaya izin veren uzun dönemli ilişkinin varlığını tespit etmek amacıyla Gregory-Hansen eşbütünleşme testi uygulanmıştır. Test sonucunda trendde 1991 yılında bir kırılmanın olduğu sonucu gözlemlenmiştir. Granger nedensellik testi sonuçlarına göre, sosyal küreselleşmeden ekonomik büyüme doğru tek yönlü bir nedenselliğin olduğu tespit edilirken; diğer değişkenler arasında herhangi bir nedensellik ilişkisi tespit edilmemiştir. Hacker ve Hatemi-J (2006) Granger nedensellik testi sonuçları ise, ekonomik büyümeden politik küreselleşmeye doğru tek yönlü nedensellik ilişkisi olduğunu gözler önüne sermektedir. Diğer değişkenler arasında bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmadan elde edilen bu sonuçlar, Kocourek vd (2013), Suci vd (2015), Kılıç (2015), Türedi (2016) ve Olimpia ve Stela (2017) yılında yaptıkları çalışmalarla benzer niteliktedir. Elde edilen bulguların literatürdeki diğer eserlerle farklılık göstermesinin temel nedeni olarak çalışmada ele alınan dönemin ve değişkenlerin farklılık göstermesi, farklı ekonometrik testlerin ya da modellerin kullanılması gibi nedenler gösterilebilir. Ayrıca, çalışmanın sadece 47 gözlem ile sınırlı kalmasının temel sebebi, ele alınan değişkenler itibari ile daha fazla verilere ulaşılamamasıdır. Bu sebepten ötürü, çalışmamız bu kısıt altında gerçekleştirilmiştir.

Bu sonuç, Türkiye’de ekonomik küreselleşmenin ekonomik büyüme katkısının olmadığını, sosyal ve politik küreselleşme ile ekonomik büyüme arasında ilişki olduğunu göstermektedir. 2016 KOF endeksi verilerine göre, politik ve sosyal küreselleşme endeksi verileri, ekonomik küreselleşme endeksi verilerine kıyasla daha üst düzeydedir. Sosyal ve politik küreselleşme düzeyinin daha yüksek olması, analiz sonuçlarını destekler niteliktedir. Ekonomiye yön veren politikacılar, ekonomik küreselleşmenin ekonomik büyüme etkisinin olabilmesi için daha dikkatli politikalar uygulamalıdır. Özellikle dış ticaretin önündeki engellerin azaltılması ve ticaret hacminin genişletilmesi, küreselleşmenin ekonomik büyüme katkısını artıracaktır. Politik olarak ülkeler arasındaki işbirliğinin iyileştirilmesi, ekonomik açıdan gelişmenin önünü açacaktır.

Bu çalışmada, analizde kullanılan küreselleşme dışında ekonomik büyüme etkileyen başka değişkenlerin de bulunduğu bilinmelidir. Küreselleşme ile birlikte bağımsız değişken olarak düşünülen farklı değişkenlerin de kullanıldığı, ekonomik büyüme dışında başka değişkenlerle ilişkisinin incelendiği çalışmalar yapmanın mümkün olması nedeniyle, bu çalışmanın gelecekte yapılacak olan çalışmalara örnek teşkil edeceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Arouri, Mohamed El Hedi, Monder Bellalah and Duc Khuong Nguyen (2007), “The Comovements in International Stock Markets: New Evidence from Latin American Emerging Countries”, *Economics Bulletin*, Vol. 6, No. 3, pp. 1-13.
- Ata, Y. Ve Yücel, F. (2003). [Eş Bütünleşme ve Nedensellik Testleri Altında İkiz Açıklar Hipotezi: Türkiye Uygulaması](#). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 12(12), 97-110.
- Balan, F., Torun, M. ve Kılıç, C. (2015). Globalization and Income Inequality in G7: A Bootstrap Panel Granger Causality Analysis. *International Journal of Economics and Finance*, 7(10), pp.192-203.
- Barry, H. (2010). Globalization and Economic Growth in Sub-Saharan Africa. *Gettysburg Economic Review*, 4(1), pp.42-86.
- Coulibaly, S. K., Erbao, C. ve Mekongcho, T. M. (2017). Economic Globalization, Entrepreneurship, and Development. *Technological Forecasting&Social Change*, <https://ac.els-cdn.com/S0040162516305996/1-s2.0-S0040162516305996-main.pdf?tid=6451c608-co86-11e7-accb->

- 00000aacb35e&acdnat=1509707090_67d11a9a93464440codid521d1e77ded
(03.11.2017).
- Çelik, M. Y. ve Erkan, H. (2010). Küreselleşme Kalkınma İlişkisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (26), ss.188-201.
- Dickey, D. A. and Fuller, W. A. (1981). "Likelihood Ratio Statistics For Auto Regressive Time Series with A Unit Root", *Econometrica*, 49(4), pp.1057-1072.
- Doğan, B. ve Can, M. (2016). Küreselleşmenin Büyümeye Etkisi: Güney Kore Örneğinde Eşbütünleşme Analizi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(2), ss.197-220.
- Doğan, B. ve Değer, O. (2016). How Globalization and Economic Growth Affect Energy Consumption: Panel Data Analysis in the Sample of Brazil, Russia, India, China Countries. *International Journal of Energy Economics and Policy*. 6(4), pp.806-813.
- Doğan, E. (2013). Are There Linkages Between Different Types of Globalization and Economic Growth?. *Advances in Applied Economics and Finance*, 4(1), pp.678-685.
- Dreher, A. (2006). Does Globalization Affect Growth? Evidence From A New Index of Globalization. *Applied Economics*, 38(10), pp.1091-1110.
- Granger, C. W. J. (1969). Investigating Causal Relations By Econometric Models And Cross-Spectral Methods. *Econometrica*, 37(1), pp. 424-438.
- Gregory, A. W. ve Hansen, B. E. (1996). Residual-Based Tests for Cointegration in Models With Regime Shifts. *Journal of Econometrics*, 70(1): 99-126.
- Hacker, R. S. ve Hatemi-J, A. (2006), "Tests for Causality between Integrated Variables Using Asymptotic and Bootstrap Distributions: Theory and Application", *Applied Economics*, 38, 1489:1500
- Harris, R. And Sollis, R. (2003). *Applied Time Series Modelling and Forecasting*. England: John Wiley&Sons Ltd.
- Hatemi-J, A. (2012), "Asymmetric Causality Tests with an Application", *Empirical Economics*, 43: 447:456.
- Hayaloğlu, P., Kalaycı, C. ve Artan, S. (2015). Küreselleşme Farklı Gelir Grubundaki Ülkelerde Ekonomik Büyümeyi Nasıl Etkilemektedir?. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 10(1), ss.119-152.
- <http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=world-development-indicators>
(28.07.2017)
- http://globalization.kof.ethz.ch/media/filer_public/2017/04/19/variables_2017.pdf, 29.10.2017.
- <http://globalization.kof.ethz.ch/query/> (28.07.2017)
- Işığışık, E. (1994). *Zaman Serilerinde Nedensellik Çözümlemesi*. Bursa: Uludağ Üniversitesi Basımevi.
- Kılıç, C. (2015). Effects of Globalization on Economic Growth: Panel Data Analysis for Developing Countries. *Economic Insight-Trends and Challenges*, IV(LXVII) No.1, pp.1-11.
- Kocourek, A., Laboutková, Š. ve Bednářová, P. (2013). Economic, Social and Political Globalization and Human Development. *International Journal of Business and Economic Development*, 1(2), pp.10-20.
- KOF, <http://globalization.kof.ethz.ch>, (29.10.2017).

- Korkmaz, T. S. Zaman ve E.İ.Çevik. (2008). Türkiye'nin Avrupa Birliği Ve Yüksek Dış Ticaret Hacmine Sahip Ülke Borsaları İle Entegrasyon İlişkisi. *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 4, Sayı 8, ss. 19-44.
- Olimpia, N. ve Stela, D. (2017). Impact of Globalisation on Economic Growth in Romania: An Empirical Analysis of its Economic, Social and Political Dimensions. *Studia Universitatis "Vasile Goldis" Arad. Economics Series*, 27(1), pp.29-40.
- Omolade, A., Morakinyo, A. ve Ifeacho, C. (2013). Globalization and Economic Development in Nigeria. *Journal of Research in Humanities and Social Science*, 1(4), pp.6-14.
- Phillips, P.C.B. and Perron, P. (1988). "Testing for A Unit Root in time Series Regression", *Biometrika*, 75(2), pp.335-346.
- Samimi, P. ve Jenatabadi, H. S. (2014). Globalization and Economic Growth: Empirical Evidence on the Role of Complementarities. *Plos One*, 9(4), pp.1-7.
- Samimi, P., Lim, G. C. ve Buang, A. A. (2012). A Critical Review on Synthetic Globalization Indexes. *International Journal of Fundamental Psychology & Social Sciences*, 2(1), pp.28-31.
- Sevüktekin, M. ve Çınar, M. (2014). *Ekonometrik Zaman Serileri Analizi*. Bursa: Dora Yayınları.
- Suci, S. C., Asmara, A. ve Mulatsih, S. (2015). The Impact of Globalization on Economic Growth in ASEAN. *International Journal of Administrative Science&Organization*, 22(2), pp.79-87.
- Tıraşoğlu, M. ve Yıldırım, B. (2012). Yapısal Kırılma Durumunda Sağlık Harcamaları ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Türkiye Üzerine Bir Uygulama. *Electronic Journal of Vocational Colleges*, December/Aralık 2012: 111-117.
- Toda, H.Y., Yamamoto, (1995). Statistical Inference in Vector Autoregressions with Possibly Integrated Processes. *Journal of Econometrics*, 66, 225-250.
- Topuz, S. K. (2016). Ülkelerin Küreselleşme Demokrasi Ve Ekonomik Büyüklük Göstergeleri İle Cinsiyet Temelli Gelişme Endeksi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(3), ss.779-799.
- TUİK (2017). Küreselleşme Endeksi, www.tuik.gov.tr/PreIstatistikMeta.do?sessionid...?istab_id=9027, 29.10.2017.
- Türedi, S. (2016). Küreselleşmenin Ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkisi: Gelişmekte Olan Ülkeler İçin Panel Veri Analizi. *Uluslararası Osmaneli Sosyal Bilimler Kongresi*, 12-14 Ekim, Bilecik, ss.691-703.
- Verter, N. ve Osakwe, C. N. (2015). Economic Globalization and Economic Performance Dynamics: Some New Empirical Evidence From Nigeria. *Mediterranean Journal of Social Sciences*. 6(1), pp.87-96.
- Yay, G., Taştan, H. ve Oktayer, A. (2016). Globalization, Economic Freedom, and Wage Inequality: A Panel Data Analysis. *Panoeconomicus*, 63(5), pp.581-601.
- Yılanç, V. (2013), *Finansal Ekonometri Semineri* (1-5 Temmuz 2013), Sakarya: Ders Notları.
- Ying, Y-H., Chang, K. ve Lee, C-H. (2014), The Impact of Globalization on Economic Growth. *Romanian Journal of Economic Forecasting*, XVII(2), pp.25-34.
- Zivot, Eric and W. K. Donald Andrews (1992), "Further Evidence on the Great Crash, the Oil-Price Shock, and the Unit-Root Hypothesis", *Journal of Business&Economic Statistics*, Vol. 10, No. 3, pp. 251-270.